

Sosiaali- ja terveystalvelujen lautakunta

19.09.2018

Kaupunginvaltuusto

§ 148 4.9.2017

Asianro 818/06.00.00/2017

§ 148**Valtuutettu Emma Lindqvistin ym. valtuutettujen aloite koskien maksuttoman ehkäisyn tarjoamista alle 25-vuotiaille raisiolaisille****Päätöshistoria**

Kaupunginvaltuusto 4.9.2017 148 §

Valtuutettu Emma Lindqvist jätti seuraavan aloitteen:

”Esitämme, että Raision kaupungin tulisi alkaa tarjota maksutonta ehkäisyä alle 25- vuotiaille raisiolaisnuorille. Maksutonta ehkäisyä tulisi tarjota sukupuoleen katsomatta, ja ehkäisymuodon valinnassa tulisi kuunnella nuoren terveydentilan asettamia vaatimuksia.

THL:n seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämisen toimintaohjelma on suosittanut maksutonta ehkäisyä jo vuodesta 2007. Maksuttoman ehkäisyn malliesimerkkejä ovat Rauman kaupunki sekä pohjoismaisella mittakaavalla Norja. Raumalla maksuttoman ehkäisyn on arvioitu tuovan vuosittain 100 000 euron edestä säästöjä. Vähentyneiden aborttien lisäksi alle 20-vuotiaiden klamydiatartuntojen määrä on laskenut kolmanneksella. Norjassa vuonna 2013 maksuttoman ehkäisyn tarjoamisen jälkeen teinien synnytykset ja raskaudenkeskeytykset laskivat 29 % kolmen vuoden takaisesta vertailuluvusta.

Maksuttomassa ehkäisyssä ei ole kyse ainoastaan ehkäisymenetelmien tarjoamisesta, vaan myös useamman nuoren tuomisesta laadukkaaseen seksuaalikasvatukseen piiriin. Edullisenakin pidetty ehkäisymenetelmä voi olla tiettyssä elämäntilanteessa liian kallis hankittavaksi. Nuorella ei välttämättä ole säännöllisiä tuloja, joilla kustantaa ehkäisy, eikä luotettavaa aikuista, jolle puhua asiasta. Perustelemme 25 vuoden ikärajaa sillä, että eniten raskaudenkeskeytyksiä tehdään 20-24-vuotiaiden ikäluokassa.

Raisiossa 4.9.2017

Kaupunginvaltuutettu Emma Lindqvist (vas.) ja Vasemmiston valtuustoryhmä

Pekka Närhinen
Eija Nurmi
Jyrki Yrttiaho”Aarre Lehtonen
Sari Suominen

Päätös

Aloite merkittiin pöytäkirjaan ja lähetettiin kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

Kaupunginhallitus 18.9.2017 § 299

” - - -

Kaupunginhallitus lähettää - - - valtuutettu Emma Lindqvistin aloitteen koskien maksuttoman ehkäisyn tarjoamista alle 25-vuotiaille raisiolaisille sosiaali- ja terveyskeskuksen valmisteltavaksi, - - -”

Sosiaali- ja terveystalvelujen lautakunta 19.9.2018

Johtava yllääkäri Arto Raassina ja ylihoitaja Jaana-Sofia Saarinen:

Sosiaali- ja terveystalvelujen lautakunta on käsitellyt aiemmin aloitetta ilmaisen ehkäisyn kannattavuudesta alle 20-vuotiaille vuonna 2015 (§ 79 23.9.2015).

THL:n seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämisen toimintaohjelma suosittelee ilmaista ehkäisyä alle 20-vuotiaille nuorille. THL:n tilastojen mukaan alle 20-vuotiaille raskaudenkeskeytysten ja synnytysten määrä on kokonaisuudessaan laskenut vuodesta 1987 ja tasoittunut 2000-luvulla. (THL Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelma 2014–2020)

Neuvonta raskauden ehkäisystä ja muusta seksuaaliterveysneuvonnasta kuuluu valtioneuvoston asetuksen (338/2011) mukaan neuvolan sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluihin, palvelut voidaan järjestää myös muiden palveluiden osana. Kuntien yleiseksi käytännöksi on vakiintunut ehkäisyä aloitettaessa tarjota nuorille kolmen kuukauden ajaksi ilmaiset ehkäisypillerit. Raskauden ehkäisy palveluihin liittyen lääkelaissa on määrätty, että sairaala-apteekista ja lääkekeskuksesta voidaan vastikkeetta luovuttaa kouluterveydenhuollon seksuaali- ja lisääntymisterveyttä edistävään työhön käytettäviä lääkkeitä, kuten ehkäisypillereiden aloituspakkauksia (Läkelaki 395/1987, § 65).

Ilmainen ehkäisy ei yksin takaa raskaudenkeskeytysten vähenemistä, sillä ehkäisyvälineitä ei aina käytetä ohjeiden mukaan tai oikealla tavalla. Hormonaalinen ehkäisy ei myöskään välttämättä sovi kaikille niiden haittavaikutusten takia, eivätkä kaikki halua hormonaalista ehkäisyä. Ilmaisella ehkäisyllä on kansallisten kokemusten mukaan vähentävä vaikutus nuorten synnytyksiin ja raskauden keskeytyksiin. Ehkäisyn lisäksi nuoret tarvitsevat ohjausta ja neuvontaa. Lisäksi huomioitavia asioita ovat tunteet, itsekunnioitus ja suhde

omaan itseen. Ehkäisystä huolehtiminen on sekä naisten että miesten asia, vaikka perinteisesti ehkäisystä huolehtiminen on jätetty naisten vastuulle.

Taustatietoa raisiolaisista nuorista ja ehkäisyyn liittyvistä taloudellisista seikoista:

Väestön ikäryhmäjakauma 15–24 vuotiaiden osalta vuonna 2016 Raisiossa

Raisiolaiset 15–19 vuotiaat 2016

Ikä	Pojat	Tytöt	Yhteensä
15	144	138	282
16	131	131	262
17	149	163	312
18	145	173	318
19	172	138	310
15–19 vuotiaat	741	743	1484

Raisiolaiset 20–24 vuotiaat 2016

Ikä	Miehet	Naiset	Yhteensä
20	153	119	272
21	140	97	237
22	123	125	248
23	120	98	218
24	128	108	236
20–24 vuotiaat	668	547	1211

Raskauden keskeytyksiä vuonna 2015–2017 Raisiossa

Ikä	2015	2016	2017
alle 24	16	18	10
yli 24	32	25	26
Yhteensä	48	43	36

Raisiolaisia synnyttäjiä oli 238 vuonna 2015, 201 vuonna 2016 ja 249 vuonna 2017. Raskauden keskeytysten määrä on ollut pitkään laskussa ja luvut maltillisia. Raskauden keskeyttämisten määrä on erittäin pieni alle 25-vuotiaiden ikäryhmässä. Merkittävälläkään panostuksilla tätä määrää on vaikea pienentää.

Raskauden keskeytysten taloudellinen vaikutus

Raskauden keskeytysten määrät ja hinnat on saatu VSSHP naistentautien klinikalta. Hinnossa ei ole arvioitu raskaudenkeskeytyksistä johtuvia sairauslomia tai muita vaikutuksia.

Lääkkeellinen raskaudenkeskeytys tehdään poliklinikkakäynnillä. Käynti maksaa kunnalle 240 €. Lähes kaikki raskauden keskeytyksistä toteutetaan nykyään tällä menetelmällä.

Kirurginen raskaudenkeskeytys tehdään päiväkirurgisena toimenpiteenä. Yhden toimenpiteen kustannus kunnalle on 985 €.

Hormonaaliseen jälkiesiintymiseen käytetään erityisesti tätä tarkoitusta varten suunniteltua lääkettä, joka otetaan mahdollisimman pian suojaamattoman yhdynnän jälkeen. Yli 15-vuotias saa jälkiesiintymisetabletit apteekista ilman lääkemääräystä. Hinta vaihtelee 13,75 - 24,90 € välillä.

Arviolaskelma raskauden keskeytysten hinnasta

Raskauden keskeytyksiä on ollut yhteensä 17 kappaletta ikäluokalle 15–24 – vuotiaat vuonna 2016. Suurin osa raskauden keskeytyksistä tehdään nykyään niin sanotulla lääkkeellisellä raskaudenkeskeytyksellä, jonka keskihinnaksi Tyks määrittää 240 €.

Laskelma:

- 90 % keskeytyksistä tehdään lääkkeellisesti: $15 \times 240 = 3600$ €
- 10 % tehdään ns. vaativana kirurgisena keskeytyksenä: 2×985 € = 1970 €
- Yhteensä vuoden 2016 kustannukset raskauden keskeytyksistä TYKS:ssä ovat olleet 5 570 €.
- Raskauden keskeytyksissä on huomioitava myös toimenpiteiden aiheuttama neuvonnan tarve ja mahdollinen jälkituen tarve.

Raskauden ehkäisyn taloudellinen vaikutus

Kondomi maksaa normaalin 0,07 €/kpl hinnasta lateksittoman 2,28 €/kpl. Kondomi on ainoa ehkäisyväline, joka vaikuttaa ehkäisyn lisäksi sukupuolitauteja ehkäisevästi.

Hormonikierukka

Mirena hormonikierukka maksaa noin 140 € Ostin kautta tilattuna. Ehkäisykapselien hinnat ovat samaa suuruusluokkaa.

Ehkäisypilleri

Hinnat vaihtelevat runsaasti eri merkeillä. Arvio 5-15 €/kk. Jo nyt jaetaan 3 kuukauden aloituspakkaus ensi kertaa pillereitä aloittaville. Nämä pillerit maksavat vain 0,01 €/kk, mutta tällä hinnalla ei voi hankkia muita kuin tähän tarkoitukseen 3 ensimmäisen kuukauden käyttöön.

Arviolaskelma raskauden ehkäisyn kuluista

Seuraavassa on tehty laskelma, joka perustuu oletettuun käyttöön. Laskelmat ja käytön määrä ovat vain suuntaa antavia.

18–24 -vuotiaat

18–24 -vuotiaista raisiolaisista naisista (858 henkilöä) 90 % käyttää seuraavasti ehkäisyä: 30 % kierukka tai ehkäisykapseli à 140 €/kpl (3 vuotta voimassa) $257 \times 140 = 35\,980 \text{ €} / 3 = 11\,993 \text{ €}$

60 % e-pilleri à 10 €/kk $515 \times 120 = 61\,800 \text{ €}$

Lisäksi miesten osalta ilmaisten kondomien à 0.07 €/kpl, jako tuo esimerkiksi tällä ikäjakaumalla poikia 985, jokaiselle jaetaan 10 kondomia = 690 €.

Kulut

naiset: 73 793 €,

miehet: 690 €

Yhteensä: 74 482 €

15–17 -vuotiaat

15–17 -vuotiaista raisiolaisista nuorista naisista (432 henkilöä) 50 % käyttää ehkäisyä, kaikilla ehkäisymuotona e-pilleri à 10 €/kk $216 \times 120 = 25\,920 \text{ €}$

Lisäksi nuorten miesten osalta ilmaisten kondomien à 0.07 €/kpl, jako tuo esimerkiksi tällä ikäjakaumalla poikia 424, jokaiselle jaetaan 10 kondomia = 297 €

Kulut

naiset: 25 920 €

miehet: 297 €

Yhteensä: 26 217 €

Ikäryhmälle 15–24 vuotiaat maksuton ehkäisy pelkästään ehkäisyvälineiden osalta maksaa esimerkkilaskelman mukaan n. 100 000 € vuodessa.

Lisäksi kuluihin tulevat lääkärin ja hoitajien toimenpidekustannukset lääkäri 150 €/käynti ja hoitaja 80 €/käynti.

Vuoden 2019 budjettiesitykseen ei ole tätä rahoitusta varattu.

Aloite kiinnittää huomiota tärkeään asiaan. Työtä ei-toivottujen raskauksien ja aborttien määrän vähentämiseksi tulee jatkaa seksuaalikasvatusta ja ehkäisyneuvontaa kehittämällä. Terveystalvelun terveydenhoitaja on parhaillaan seksuaalineuvojakoulutuksessa. Tarkoituksena on hyödyntää hänen osaamistaan perhesuunnitteluneuvolassa, äitiystalvelolassa sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa. Huomiota tulee kiinnittää myös sukupuolitautilien ehkäisyyn. Sukupuolitautilien osalta on nähtävissä pientä nousua myös Raisiossa. Raskauden keskeyttämisten määrä Raisiossa on erittäin pieni alle 25-vuotiaiden ikäryhmässä. Merkittävälläkään panostuksilla tätä määrää on vaikea pienentää.

Maksutonta ehkäisyä alle 25-vuotiaille tarjoavat tällä hetkellä mm. Rauma ja Vantaa. Helsingin kaupunki antaa kierukan tai ehkäisykapselin alle 25-vuotiaalle maksutta. Alle 25-vuotiaille nuorille tarjotaan ehkäisytabletit ja ehkäisyrenkaat vuodeksi maksutta. Varsinais-Suomessa vain Laitila tarjoaa ilmaisen ehkäisyä alle 25-vuotiaille tämän vuoden alusta. Kaarinan kaupunki tarjoaa kaikille vastasyntyneille (alle vuosi synnytyksestä) maksuttoman ehkäisyä 1.10.2018 alkaen.

Varsinais-Suomessa on käynnissä maakunnan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden yhtenäistäminen sote-uudistuksen valmistelun yhteydessä. On tärkeää, että tällaiset aloitteet linjataan yhdessä muiden Varsinais-Suomen kuntien kanssa yhtenäisen palvelumallin aikaan saamiseksi. Keskustelua jatketaan sote-palveluja valmistelevien maakunnan työryhmien kanssa.

Päätösehdotus

Sosiaali- ja terveystalvelujohtaja Juha Sandberg

Sosiaali- ja terveystalvelujen lautakunta antaa kaupunginhallitukselle ja edelleen -valtuustolle edellä olevan valmistelun mukaisen vastauksen valtuutettu Lindqvistin tekemään valtuustoaloitteeseen.

Päätös

Leena Rihko esitti, että asia palautetaan uudelleenvalmisteltavaksi. Seppo Kalliotie kannatti Leena Rihkon esitystä.

Koska kokouksessa oli tehty käsittelyn pohjana olevasta sosiaali- ja terveystalvelujohtajan ehdotuksesta poikkeava ehdotus, jota oli kannatettu, asiasta oli äänestettävä. Puheenjohtaja teki seuraavan äänestysesityksen: Ne, jotka kannattavat sosiaali- ja terveystalvelujohtajan päätösehdotusta, äänestävät jaa, ja ne, jotka kannattavat Leena Rihkon ehdotusta, äänestävät ei. Äänestysesitys hyväksyttiin yksimielisesti.

Suoritettussa nimenhuutoäänestyksessä annettiin viisi jaa-ääntä (Hurula, Laine, Puoskari, Reunanen, Vuorenhela), kuusi ei-ääntä (Jalo, Kalliotie,

Rihko, Mäki-Impulla, Virko, Äikäs) ja kaksi tyhjää (Kiiski, Råberg). Puheenjohtaja totesi, että asia palautetaan uudelleentalmisteltavaksi Leena Rihkon ehdotuksen mukaisesti.

Tiedoksi

Kaupunginhallitus

